

İNGİLİS DİLİNDƏ FRAZEOLOJİ BİRLƏŞMƏ LİNGVİSTİK XÜSUSİYYƏT

*Balakişiyeva Vəfa Tofiq qızı
Mingəçevir Dövlət Universiteti*

Öz inkişafında ingilis dili min illik tarixə malikdir və bu müddət ərzində insanların uğurlu, dəqiq, gözəl və rahat tapdıqları çoxlu ifadələr toplayıb. Əsrdən əsrə bu ifadələr insan nitqində daha da gücləndi ki, beləcə dilin xüsusi təbəqəsi - frazeologiya, müstəqil mənə kəsb edən sabit ifadələr məcmuəsi yarandı.

Şübhə yoxdur ki, dili yaxşı bilmək, dili, o cümlədən ingilis dilini bilmək onun frazeologiyasını bilmədən mümkün deyil. Frazeologiyanı bilmək həm publisistik, həm də bədii ədəbiyyatı oxumağı xeyli asanlaşdırır. Frazeoloji vahidlərdən əsaslı istifadə nitqi daha idiomatik, parlaq və rəngarəng edir.

Tədqiqat işimdə bədii və ədəbi mənbələrdən götürülmüş müasir ingilis dilinin frazeoloji vahidləri haqqında qısa araşdırma aparmağa çalışdım. Tədqiqatlarım əsasında belə qənaətə gəldim ki, frazeologiyanın öyrənilməsində borclanma aspekti xüsusi əhəmiyyət kəsb edir, çünki əksər frazeoloji vahidlər təkcə ingilis dilinin deyil, digər dillərin də bədii ədəbiyyatından götürülüb, bəzi frazeoloji vahidlər isə öz xüsusiyyətlərini qoruyub saxlayıb.

Borclar ingilis frazeologiyasının doldurulmasının əsas mənbələrindən biridir. Ən çox götürülmüş vəsait ingilis ədəbiyyatındandır. Latın, yunan, fransız, ispan, italyan və başqa dillərin ədəbiyyatından fərdi götürmələr var.

İdiomlar gündəlik nitqimizdə mühüm yer tutur; təbiidir ki, dilin öyrənilməsinin müəyyən mərhələsində onlara yiyələnmək ehtiyacı kəskin şəkildə hiss olunmağa başlayır - onsuz, hətta düzgün olan nitq quru və cansızdır və çox vaxt belə qəbul edilir. orta səviyyəli. Bu problem bəzən həll olunmayan görünür, demək olar ki, çaxnaşma yaradır və xeyli qarışıqlıqla müşayiət olunur, çünki onları öyrənmək üçün heç bir sistem yoxdur. Çox yayılmış bir səhv idiomları yalnız danışmaq nitqinə aid etmək və bəzən onları jarqonlarla qarışdırmaqdır.

Sadə dillə desək, idiom (adlardan da istifadə olunur: frazeoloji vahid, idiomatik ifadə, sabit birləşmə) birlikdə işlənən sözlərin hər bir konkret söz üçün lüğətdə veriləndən fərqli mənə kəsb etdiyi ifadə və ya ifadədir. İngilis idiomlarının başa düşülməsinin bu qədər çətin olmasının səbəbi budur.

Yuxarıda qeyd edildiyi kimi, siz ingilis frazeoloji vahidlərini təhlil etməyi öyrənə bilməzsiniz, yalnız onları öyrənə bilərsiniz. Bəzi ingilis idiomlarının rus dilində analoqları olsa da (məsələn, “al bull by the horn” hərfi tərcümədə “to get the bull by the bynuz” kimi tərcümə olunur və eyni mənaya malikdir) və onların mənası aydın olsa da, bir çox ingilis idiomlarının heç bir mənası yoxdur. analoqlar rus dilində. Bəzən bir frazeoloji vahidin mənasını təxmin etmək çətin deyil, baxmayaraq ki, rus dilində eyni fikir çox güman ki, fərqli şəkildə ifadə ediləcəkdir. Məsələn, ingilis dilindəki “yatağın yanlış tərəfində qalx” frazeoloji vahidi sözün əsl mənasında “yatağın yanlış tərəfinə qalx” deməkdir və rusca “turmaq” frazeoloji vahidini götürməklə onun mənasını başa düşmək çətin olmayacaq. yanlış tərəfdə” bənzətməsi

kimi. Bununla belə, bu cür hallar olduqca istisnadır və artıq qeyd edildiyi kimi, əksər ingilis idiomları və frazeoloji vahidləri sözlə başa düşülə bilməz. Məsələn, “birdən çox papaq taxmaq” ifadəsinin nə demək olduğunu əvvəlcədən bilmədən, onu nitqdə eşitmək və ya yazılı şəkildə görmək və onu hərfi tərcümə etməyə başlasanız, problemə düşə bilərsiniz - “birdən çox papaq geyinmək, ” halbuki əslində bu “bir neçə vəzifəni yerinə yetirmək” deməkdir.

Dilçilik intizamı kimi frazeologiyanın vəzifələri müəyyən bir dilin frazeoloji fondunun hərtərəfli öyrənilməsinə əhatə edir.

Bu elmin öyrənilməsinin mühüm cəhətləri bunlardır: frazeoloji vahidlərin sabitliyi, frazeologiyanın sistemliliyi və frazeoloji vahidlərin semantik quruluşu, onların mənşəyi və əsas funksiyaları.

Frazeologiyanın xüsusilə mürəkkəb bir qolu frazeoloji vahidlərin tərcüməsidir ki, bu intizamın tədqiqi sahəsində xeyli təcrübə tələb olunur.

Bildiyiniz kimi, frazeoloji vahidlər məcazi mənada işlənən sözlərin sərbəst birləşməsindən yaranır. Tədricən, daşınma unudulur, silinir və birləşmə sabit olur. Frazeoloji vahidin tərkib hissələrinin nominativ mənalarının nə qədər silinməsindən, onlarda məcazi mənənin nə qədər güclü olmasından asılı olaraq, onlar üç növə bölünür: “frazeoloji yapışmalar, frazeoloji birliklər və frazeoloji birləşmələr”. tamamilə bölünməz, ayrılmaz sabit birləşmələrdir, ümumi mənası onları təşkil edən sözlərin mənasından asılı deyil: vedrəni təpikləmək (danışmaq) - əyilmək, ölmək; = ayaqlarınızı uzatın; göndərmək Koventriyə – kimisə boykot etmək, kiminləsə ünsiyyəti dayandırmaq; at bay - idarə, ümitsiz vəziyyətdə; be at smb.'s beck and call – xidmətlərə həmişə hazır olmaq; = sənin yanında olmaq və çağırmaq; pişik və it yağdırmaq – vedrə kimi tökmək (yağış haqqında); bütün baş barmaqları olmaq - yöndəmsiz, yöndəmsiz olmaq; Kilkenny pişikləri ölümcül düşmənlərdir. Frazeoloji bitişmələr onların tərkib hissələrinin məcazi mənaları əsasında yaranmış, lakin sonradan bu məcazi mənalar müasir dil baxımından anlaşılmaz olmuşdur. "Frazeoloji birləşmələrin təsviri yalnız tarixən üzə çıxır." Məsələn, “çıxmaz nöqtə” mənasını verən “bay”, “əl dalğası” sözləri arxaizmdir və yuxarıda verilmiş frazeoloji vahiddən başqa heç bir yerdə işlənmir. Biz Kilkenny cats (görünür, bu, XVII əsrdə Kilkenny və Irishtown şəhərləri arasında onların xarabalığına səbəb olan şiddətli mübarizə əfsanəsinə gedib çıxır) frazeoloji vahidlərində də oxşar bir şey görürük və smb göndərirlər. Koventriyə (Klarendonun "İngiltərədə Böyük Üsyan və Vətəndaş Müharibələrinin Tarixi" kitabında deyilir ki, İngilis İnkilabı zamanı Koventri şəhərində sürgün edilmiş royalistlərin saxlandığı bir həbsxana var idi).

Beləliklə, onlarda birbaşa və məcazi mənalar arasındakı əlaqə itmiş, məcazi onlar üçün əsas olana çevrilmişdir. Buna görə də frazeoloji birləşmələri başqa dillərə tərcümə etmək çətindir.

Frazeoloji birləşmələr bir sıra xarakterik xüsusiyyətlərə malikdir:

1. onlara nekrotizm deyilən sözlər daxil ola bilər - bu birləşmədən başqa heç bir yerdə işlənməyən və buna görə də müasir dil baxımından anlaşılmaz olan sözlər;
2. bitişmələrə arxaizmlər daxil ola bilər;
3. onlar sintaktik cəhətdən parçalanmır;
4. əksər hallarda komponentləri yenidən təşkil etmək mümkün deyil;

5.onlar keçilməzliyi ilə xarakterizə olunur-onların tərkibinə əlavə sözləri buraxmırlar.

Frazeoloji birliklər sözlərin elə sabit birləşmələridir ki, ümumi məcazi mənə olduqda komponentlərin semantik ayrılması əlamətləri aydın şəkildə qorunur: lobyə tökmək - sirri vermək; körpüləri yandırmaq - körpüləri yandırmaq; qızartmaq üçün başqa balıqlara sahib olmaq – daha vacib işlərə sahib olmaq; gözünün içinə toz atmaq – dişini danışmaq; barmaqlarını yandırmaq – bir şeyə yanmaq; palçıq atmaq - palçıq atmaq; çiyinlərdə dar olmaq - zarafatları başa düşməmək;

“Frazeoloji birliklər öz obraz və metaforasında frazeoloji birləşmələrə bir qədər yaxındır”. Lakin obrazlı məzmunun yalnız diaxronik şəkildə açıldığı frazeoloji birləşmələrdən fərqli olaraq, frazeoloji birliklərdə müasir dil baxımından obrazlılıq və daşınma reallaşır.

Frazeoloji birliyi başa düşmək üçün onun tərkib hissələrini məcazi mənada qavramaq lazımdır. Məsələn, köstəbəkdən dağ düzəltmək ifadəsinin mənası dağdan dağ çıxarmaq, yəni. bir şeyi hədsiz dərəcədə qabartmaq (hərfi mənada köstəbək çuxurunun təpəsindən dağ düzəltmək) o zaman aşkar olur ki, köstəbək sözü “əhəmiyyətsiz, kiçik bir şey” mənasında, dağ sözü isə “çox böyük bir şey” mənasında nəzərə alınır. .” Frazeoloji vahidlərdə müasir dil baxımından başa düşülməyən sözlər yoxdur.

Frazeoloji vahidlərin xarakterik xüsusiyyətləri:

1. canlı təsvirlər və bunun nəticəsində paralel mövcud ifadələrlə üst-üstə düşmə ehtimalı (müq.: to throw dust into smb.'s gözlərinə, çiyinlərində dar olmaq, barmaqlarını yandırmaq, körpüləri yandırmaq);

2. ayrı-ayrı komponentlərin semantikasının qorunub saxlanması (smb.'s çarxına nitq qoymaq);

3. bəzi komponentləri başqaları ilə əvəz etməyin mümkünsüzlüyü (kartları sinəsinə yaxın tutmaq);

4. emosional və ifadəli rəngləmə həlledici rol oynayır (bir adamın gözünə toz atmaq, şeytanı özündən daha qara rəngə boyamaq);

5. ayrı-ayrı sözlərlə və ya digər frazeoloji vahidlərlə sinonimik əlaqəyə girmək bacarığı (zərif qızılı qızılmaq = zanbaq rəngləmək).

Frazeoloji birləşmələr

Frazeoloji birləşmələr tərkibində həm sərbəst, həm də frazeoloji cəhətdən əlaqəli mənalı sözlərdən ibarət sabit söz birləşmələridir: qoynunda dost – qoynunda dost, meydanlı döyüş – şiddətli döyüş,

(sahib olmaq) dar bir qaçış - möcüzə ilə xilas olmaq, qaşlarını çatmaq - qaşqabaq etmək, Adəmin alması - Adəmin alması, Sizif zəhməti - Sizif zəhməti, rack bir beyin - beyninizi rəf etmək (ağır düşün, xatırla) , diqqət yetirmək – kiməsə diqqət yetirmək və s.

Bütöv, ayrılmaz mənə daşıyan frazeoloji yapışmalardan və frazeoloji birliklərdən fərqli olaraq, “frazeoloji birləşmələr semantik parçalanma ilə xarakterizə olunur”. Bu baxımdan sərbəst ifadələrə yaxınlaşırlar.

Frazeoloji birləşmələrin xarakterik xüsusiyyətləri:

1. onlarda komponentlərdən birinin dəyişilməsinə icazə verilir (qoynunda dost - qoynunda dost, qoynunda dost - qoynunda dost);
2. əsas sözün sinonim əvəzi mümkündür (qorxulu döyüş - şiddətli döyüş, şiddətli döyüş - şiddətli döyüş);
3. təriflər daxil etmək olar (qalın qaşlarını çatdı, qalın qaşlarını çatdı);
4. komponentlərin dəyişdirilməsinə icazə verilir (sizif əməyi - Sizif əsəri, Sizif əməyi - Sizif əsəri);
5. komponentlərdən birinin sərbəst istifadəsi və digərindən isə əlaqədar istifadəsi məcburidir (qoynuna dost - qoynuna dost: qoynuna dost düşmən və ya başqası ola bilməz)

İngilis dilinin frazeoloji fondu o qədər böyükdür ki, onun tam öyrənilməsi bu işin həcminə sığmaz. Buna baxmayaraq, nəzərdən keçirilən frazeoloji vahidlərin nümunəsindən istifadə edərək müasir ingilis dilinin frazeoloji vahidlərinin semantikasında və ifadəliliyində nə qədər müxtəlif olduğunu aydın təsəvvür etmək olar. İstər Böyük Britaniyada, istərsə də bütün dünyada yazıçı və şairlərin ədəbi əsərləri sayəsində ingilis dilində hazırda çoxlu sayda frazeoloji vahidlər mövcuddur. Ancaq unutmamaq olar ki, ingilis dilinə dünyanın müxtəlif ölkələrinin tarixindən və mədəniyyətindən çoxlu sayda frazeoloji vahidlər daxil olub.

Frazeologiyanın bir sıra problemləri ilə bağlı dilçilərin fikirləri müxtəlifdir və bu, tamamilə təbiidir. Buna baxmayaraq, frazeologiya sahəsində çalışan dilçilərin qarşısında duran mühüm vəzifə həm frazeologiya nəzəriyyəsinin, həm də xarici dillərin tədrisi təcrübəsinin maraqları naminə səyləri birləşdirmək və ümumi dil tapmaqdır.

Frazeologizm linqvokulturologiyanın tədqiqat obyektini kimi

Frazeologiyada linqvokulturoloji yanaşma mədəniyyətin öz dəyər məzmununu dünyanı ifadə edən ən universal vasitədə - dildə əks etdirdiyi mövqeyə əsaslanır, çünki dil “ümumi mədəni dəyərlər fondunu” qoruyub ötürməyə imkan verir [Trubetskoy 1995] : 27].

Dilçilik və mədəniyyətşünaslığı yeni bir elm sahəsinə birləşdirən alimlərin nöqteyi-nəzərinin obyektivliyi bir tərəfdən mədəniyyətin, dilin və milli mentalitetin üzvi əlaqəsi ilə, dilçiliyin qarşılıqlı təsir mexanizmlərinin müəyyənəndirilməsi istiqamətində mütərəqqi hərəkəti ilə təsdiqlənir. digər tərəfdən bu əsas sistemlərdən.

Linqvokulturologiya “dilçiliklə mədəniyyətşünaslığın kəsişməsində yaranan və xalq mədəniyyətinin dildə əks olunan və möhkəmlənən təzahürlərini öyrənən” elmdir [Maslova 1997: 8]. Linqvokulturologiyanın yaranmasına antropoloji cərəyan təsir göstərmişdir. Frazeologiyada linqvokulturoloji istiqamətin əsas məqsədi mədəniyyət “dili”nin frazeoloji vahidlərin məzmununda və strukturunda necə təcəssüm olunduğunu müəyyən etməkdir. Frazeoloji vahid dilçiliyin tədqiqat obyektidir, lakin onun linqvokulturoloji aspektini nəzərə almaqla frazeoloji vahidin linqvistik əlamət kimi müstəqilliyini daha dərinlən təhlil etmək və onun “mədəniyyət” anlayışının geniş anlayış sferasının təsnifatında iştirakını nəzərə almaq mümkün olur. ”.

Frazeoloji vahidlər linqvokulturologiyanın ən “nümayəndə” vahidləridir: motivasiya daşıyıcısı olan frazeoloji vahidlərin daxili forması çox vaxt milli-mədəni planın elementlərini ehtiva edir, çünki frazeoloji vahidlər “reallığın obrazlı təsviri”

əsasında yaranır. , ilk növbədə gündəlik empirik, tarixi və mənəvi təcrübəni əks etdirən dil kollektivi, onun mədəni ənənələri ilə əlaqəli" [Teliya 1993: 302]. Hər bir xalqın özünəməxsus, özünəməxsus dünyanı hiss etmə üsulları, dünyagörüşü və dünyagörüşü vardır ki, bu da ətraf reallığın reallıqlarının milli qiymətləndirilməsinə zəmin yaradır. Hər bir dildə dünyanın frazeoloji mənzərəsinin mövcudluğundan danışmağa əsas verən linqvistik dünyagörüşünün yollarından biri də frazeologiyadır.

Linqvokulturoloji istiqamətin əsasını mədəniyyət və dilin qarşılıqlı əlaqəsi ideyası təşkil edirdi; Beləliklə, dövrümüzdə artıq klassik hala gəlmiş müxtəlif nəzəriyyələri birləşdirdi.

Frazeologiya nəzəriyyəsində dil əlamətlərinə linqvokulturoloji "baxış" V.N.-nin əsərlərində əsaslandırılmışdır. Teliya və onun elmi məktəbi. Tədqiqat V.V. kimi alimlərin oxşar ideyalarına əsaslanırdı. Krasnıx, D.B. Qudkov, V.A. Maslova, V.İ. Şaxovski, D.O. Dobrovolski və başqaları.

V.N.-nin redaktə etdiyi linqvistik ensiklopedik lüğətdən verilən tərifə görə. Yartseva, frazeoloji vahid (frazeoloji vahid), formaca oxşar sintaktik strukturlardan fərqli olaraq, ifadəni təşkil edərkən sözlərin ümumi seçim və birləşmə qanunlarına uyğun olaraq əmələ gəlməyən söz və cümlələrin semantik cəhətdən əlaqəli birləşmələrinin ümumi adıdır. lakin nitqdə semantik quruluşun və müəyyən leksik və qrammatik tərkibin sabit nisbətində təkrar istehsal olunur [Linqvistik Ensiklopedik lüğət 2002: 622].

Başqa bir tərifə görə, frazeoloji vahid dilin xüsusi əlamətidir: mədəni semantika və ya mədəni konnotasiya, frazeoloji vahidin mədəniyyətin mövzu sahəsinə istinadı ilə yaradılan semantikasına "toxunur". Kovshova 2009: 5]. Bu arayış adı doğma danışanların nitqində bir frazeoloji vahidin qavranılması və çoxaldılması prosesində həyata keçirilir və frazeoloji vahid həm öz dil, həm də mədəni funksiyalarını yerinə yetirir: dünyada baş verənlər və eyni zamanda, obrazlı şəkildə məlumat ötürür. zaman mədəni mənaları, mədəni reseptləri, stereotipik fikirləri və s. ötürür.

Şanski belə tərif verir: "Frazeoloji vahid bitmiş formada çoxaldılmış, mənası, tərkibi və quruluşu ilə sabit (yəni daimi) şifahi xarakterli iki və ya daha çox vurğulanmış komponentdən ibarət linqvistik vahiddir" [Shansky 1985: 115] . Dilçi hesab edir ki, frazeoloji ifadənin əsas xüsusiyyəti onun müəyyən bir mədəniyyət daxilində təkrar oluna bilməsidir, çünki "frazeologizmlər ünsiyyət prosesində yaranmır, hazır tərkib vahidləri kimi çoxalır" [Yenə orada: 116].

V.M. Oqoltsev hesab edir ki, frazeoloji vahidlər bir-biri ilə semantik və qrammatik formada müqayisə edilən frazeoloji vahidlərin semantik quruluşunun müqayisəli təsvirinin əsasını təşkil edən mədəni mənəvi komponentinə malikdir. O vurğulayır ki, dilin milli özünəməxsusluğu özünün ən parlaq və birbaşa ifadəsini frazeologiyada tapır [ОГОЛЦЕВ 1982: 130].

Nəzəriyyədə yaradılmış frazeoloji vahidlərin mənasının şərh modeli [Teliya 1996: 69] frazeoloji vahidin ana dili danışan tərəfindən qavranılması zamanı həyata keçirilən əməliyyatları adekvat şəkildə əks etdirir. Bu qavrayışın özəlliyi ondan ibarətdir ki, linqvistik semantikanın bütün komponentləri (informasiya növləri) mədəniyyətdə öz şüurunun müxtəlif formalarından keçir. Beləliklə, frazeoloji vahidin

semantikasını mədəni işarələnmiş bloklarla dəqiqləşdirilir. Frazeoloji vahidin mədəni şərhini linqvistik semantikanı və frazeoloji vahidin mədəni konnotasiyasını vahid bütövlükdə birləşdirir; Mədəni mənalar linqvistik semantikanın özünə “toxunur” və mədəni-linqvistik məna adlandırılma bilən xüsusi, frazeoloji məna formalaşır.

Frazeologizm bir insanın dünyada baş verənlərə münasibətini ifadə etmək qabiliyyətini tam şəkildə həyata keçirir. Qiymətləndirmənin yaradıcısı, emosiyaların ifadəçisi kimi danışan (və dinləyici) öz mədəni mövqeyini - dünyada baş verənlərin insana layiq və ya yaraşmaz olduğunu, insanın nəyisə etməsinə uyğun olub-olmadığını ortaya qoyur.

Bu əsərdə mədəniyyət dedikdə insanın dünyanı dərk etmə prosesində inkişaf etdirdiyi mədəni mənalar və ya dəyər məzmunu məkanı və bu mədəni mənaları ifadə etmək üçün müxtəlif maddi və formal vasitələrdən istifadə edilən kodlar və ya ikinci dərəcəli işarə sistemləri başa düşülür. [Kövşova 2009: 4].

Müxtəlif yollarla mədəniyyətdə inkişaf etdirilən kodlaşdırılmış dəyər məzmunu dünyanın ümumi mənzərəsini təşkil edir, burada konkret cəmiyyətin dünyagörüşünün üzə çıxması göstərilir.

Ən universal, əsas kod dildir və buna görə də təbii dil mədəniyyətində dəyər məzmunu olan mənalarını təcəssüm etmə üçün işarələr (işarə cisimləri) “tapır”. Dil mədəni mənaları ifadə edən, onların qorunub saxlanmasına və ötürülməsinə töhfə verən optimal vasitədir; Mədəniyyət dildən öz mənalarını təqdim etmək üçün işarələrin “bədənlərini” “borc alır”, onun bir çox əlamətlərini şifahi kodun işarələrindən şifahi mədəniyyət kodunun əlamətlərinə çevirir və bununla da ikinci dərəcəli mahiyyətini ikiqat artırır.

Linqvokulturologiyanın ən mühüm obyektivi frazeoloji vahidlər kimi mədəniyyətin şifahi əlamətləridir; Mədəniyyətin frazeologiyada mənalarını təqdim etmək üçün işarələrin “bədənlərini” “borc alması” təsadüfi görünür. Dildə frazeoloji vahidin işarə, əvəzetmə funksiyasının spesifikliyi onun xüsusi mövqeyi, frazeoloji vahidin daxili formasının tropik təbiəti və ya onun obrazlılığı ilə müəyyən edilir.

Ədəbiyyat:

1. Konsepsiyalar antologiyası / red. V.I Karasika, I.A. Sternina. M.: İrfan, 2007, 512 s.
2. Arsentyeva E.F. Frazeoloji vahidlərin müqayisəli təhlili (ingilis və rus dillərində insan yönümlü frazeoloji vahidlər əsasında). – Kazan: Kazan Universiteti nəşriyyəti, 1989. 126 s.
3. Baranov A.N. , Dobrovolski D.O. Frazeologiyanın əsasları (qısa kurs). Dərslik. M.: Flinta, 2013. 312 s.
4. Baranov A.N., Dobrovolski D.O. Frazeologiya nəzəriyyəsinin aspektləri. – M.: Znak, 2008, 656 s.
5. Baranov A.N. Dilin strukturunda aksioloji strategiyalar (paremiologiya və lüğət). Dilçiliyin sualları. 1989. No 3. S. 74-90.
6. Vejbitskaya A. Semantik universallar və dillərin təsviri: [Sb. elmi işləyir]. – M.: Rus mədəniyyətinin dilləri, 1999. 780 s.

7. Vinareva L.A., Yanson V.V. İngilis İdiomları = İngilis İdiomları. Kazan: IP Logos-M MMC, 2008, 384 s.

8. Qak V.G. Metafora: universal və spesifik. Dildə və mətndə metafora. M.: Nauka, 1988.s.11-26.

9. Qlazunova O.İ. Metaforik çevrilmələrin məntiqi. – Sankt-Peterburq: Filol. Sankt-Peterburq Dövlət Universitetinin fakültəsi, 2000,190 s.

10. Jevako G.A., Şubina L.V. Rus və ingilis dillərində frazeoloji vahidlərin səciyyələndirilməsinin taksonomik əsasları. Universitet oxunuşları - 2006. Pyatıqor. dövlət dilçi. univ. Pyatıqorsk, 2006,s. 38-44.

11. Kabanova İ.N. İngilis dilinin leksikologiyasının əsasları. Ed. 2, əlavə edin. - Aşağı Novqorod: NGLU, 2012, 168 s.

AZƏRBAYCANDA SAHİBKARLIĞIN STRATEJİ İNKİŞAF HƏDƏFLƏRİ

*Hüseynova E.Y., i.f.d., dosent
Mingəçevir Dövlət Universiteti*

Sahibkarlıq fəaliyyəti çox mürəkkəb və geniş sahəli fəaliyyət olaraq mürəkkəb istehsal-təşkilat-təsərrüfat sistemini əhatə edir. Onun əsas vəzifəsi məhsul istehsal etmək və xidmət göstərməkdir. Bu gün Azərbaycanda sahibkarlıq fəaliyyətinin nəzəri və təcrübi məsələləri xüsusi əhəmiyyət kəsb edir.

Azərbaycanda müasir sahibkarlığın inkişafı XX əsrin 90-cı illərindən başlamışdır. Həmin dövrdə ümummillə lider Heydər Əliyev demokratik həyat tərzinin diktə etdiyi gerçəklik kimi bazar iqtisadiyyatı prinsiplərinə sadıq qalaraq Azərbaycanın yeni dövr üçün prioritetlərini müəyyənləşdirmiş və ölkənin iqtisadi siyasətinin təməlini qoymuşdur.

Azərbaycanda 90-cı illərin ortalarından başlayaraq ulu öndər Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə iqtisadiyyatın müxtəlif sahələrində həyata keçirilən islahatlarla planlı iqtisadi modeldən liberal bazar iqtisadiyyatına keçid təmin edilib, dünyada ən yüksək inkişaf templəri ilə sənaye, xidmət və kənd təsərrüfatı sahələrində real irəliləyişə nail olunub. Ulu Öndər ölkəmizdə sahibkarlığın memarı, yaradıcısı, qurucusu və dinamik inkişafının tənzimləyicisi kimi yaddaşlara əbədi həkk olunub. Özünün böyük həyat təcrübəsinə, nüfuzuna, iradəsinə, ən mürəkkəb situasiyalarda dəqiq qərarlar çıxarmaq bacarığına görə demokratik cəmiyyətə keçid mexanizmini müəyyənləşdirərək bu istiqamətdə ardıcıl və sistemli siyasət həyata keçirib. Çünki "İqtisadiyyatı güclü olan dövlət hər şeyə qadirdir!" - prinsipinə əsaslanan Ulu Öndərin fəaliyyətinin ən mühüm, strateji əhəmiyyət daşıyan istiqamətlərindən biri bazar münasibətlərinə keçidin tələblərinə uyğun iqtisadi siyasəti reallaşdırmaq, ölkə iqtisadiyyatını böhrandan qurtarıb dirçəliş, ardınca isə inkişaf yoluna çıxarmaq idi. Bu, Ulu Öndər Heydər Əliyevin yeni Azərbaycanın inkişaf modeli idi. Təsədüfi deyildir ki, Azərbaycanın yeni neft strategiyası bu baxımdan atılmış ilk və həyatı əhəmiyyətli addım olmuşdur. Ulu Öndərdən sonra bu siyasəti inamla davam etdirən Prezident